

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

МЕТОДОЛОГІЯ Й ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ

підготовки магістра

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальності 051 Економіка

освітньо-професійної програми Економіка довкілля і природних ресурсів

Силабус освітнього компонента «МЕТОДОЛОГІЯ Й ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 Економіка, за освітньо-професійною програмою Економіка довкілля і природних ресурсів

Розробники: Павлова Олена, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, д.е.н., професор.

Силабус погоджено: Гарант ОПШ
Економіка довкілля і природних ресурсів

 Олена ПАВЛОВА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

протокол №1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу

Олена ПАВЛОВА

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка, Економіка довкілля та природних ресурсів, Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2023 / 2024
ІНДЗ: немає		Семестр 1
		Лекції 22 год.
		Практичні 24 год.
		Самостійна робота 66 год.
		Консультації 8 год.
Мова навчання:	Форма контролю: залік	
	Українська	

II. Інформація про викладача

Павлова Олена Миколаївна – д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

Контактна інформація – +380985038484, e-mail: pavlova.olen@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Опанування освітнім компонентом сприяє усвідомленню цілей організації наукового дослідження на засадах академічної доброчесності, методологією та підходами усвідомлення особистісних та пізнавальних навичок, необхідних для реалізації власного дослідницького потенціалу; ознайомлення з особливостями наукового пошуку в процесі професійного навчання, формування наукової та методологічної практики в галузі економіки; відпрацювання практичних вмінь, спрямованих на виконання кваліфікаційних наукових досліджень, вміння моделювати та формувати наукові гіпотези шляхом кваліфікованого наукового пошуку.

2. Мета і завдання освітнього компонента – Метою освітнього компоненту є надання здобувачам освіти знань з питань класифікації наук, організації науково-дослідної діяльності в Україні, організаційних баз наукових досліджень, основних наукових методів систематизації та застосування інформаційних джерел, створення наукового профіля, вміння коректного опрацювання бібліографічних джерел, розуміння академічної доброчесності, її видів та форм, формування гіпотези щодо організації наукових досліджень галузей. Основні завдання вивчення освітнього компоненту полягають в тому, щоб на належному рівні подати здобувачам освіти необхідний навчальний матеріал, максимально наближаючи запропоновані ситуації до дійсності, навчити їх спрямувати на розвиток методів та інструментів отримання, обробки і використання соціально-економічної інформації в діяльності підприємств, галузей у забезпеченні законності згідно чинного законодавства.

Засвоєння здобувачами освіти предмету, призначення та основних функцій методології й організації наукових досліджень в галузі дасть можливість засвоїти здобувачами освіти специфіки наукового дослідження, методів та інструментів наукового пізнання; - розуміння характеру побудови теоретичних, прикладних та експериментальних досліджень, знання поширених видів і джерел обробки та застосування наукової інформації; засвоєння логіки розгортання наукових тверджень, загальних вимог до оформлення наукових досліджень, оволодіння принципами академічної доброчесності, виявлення гіпотези та презентації наукових результатів.

3. Результати навчання (Компетентності)

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК5. Здатність працювати в команді.
- ЗК6. Здатність розробляти та управляти проєктами.
- ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні компетентності

- СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.
- СК2. Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.
- СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.
- СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.
- СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.
- СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.
- СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.
- СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.
- СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері.
- СК11. Здатність планувати і розробляти проєкти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.
- СК12. Здатність застосовувати сучасні методології наукових досліджень та технологій у галузі інноваційного підприємництва та економіки.

Програмні результати навчання

- РН1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.
- РН3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.
- РН5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.
- РН7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати

пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН16. Аналізувати та впроваджувати сучасні методології наукових досліджень та технології у галузях інноваційного підприємництва та економіки.

4. Структура освітнього компоненту

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам.роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні основи методології наукових досліджень</i>						
Тема 1. Поняття та види наукового дослідження, формування наукової гіпотези	10	2	2	6	0	О / 6 балів
Тема 2. Емпіричні методи наукового дослідження галузі	11	2	2	6	1	О, ТР, Т / 6 балів
Тема 3. Теоретичні, практичні та математично-статистичні методи наукового дослідження	10	2	2	6	0	О, ДС / 6 балів
Тема 4. Організація та забезпечення наукового пошуку	11	2	2	6	1	О, ТР, Т, К / 6 балів
Разом	42	8	8	24	2	24 балів
<i>Змістовий модуль 2. Інформаційне забезпечення результатів наукових досліджень</i>						
Тема 5. Інформаційна база забезпечення наукових досліджень в галузі	11	2	2	6	1	О, ДС / 6 балів
Тема 6. Оприлюднення результатів наукових досліджень	11	2	2	6	1	О, ДС / 6 балів
Тема 7. Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти: методи та вимоги до написання	11	2	2	6	1	О, ТР, Т / 6 балів
Тема 8. Академічна доброчесність, її форми, види, принципи та цінності	11	2	2	6	1	О, ТР, Т / 7 балів
Тема 9. Правові аспекти академічної доброчесності	11	2	2	6	1	О, ТР, Т / 7 балів
Тема 10. Плагіат. Запобігання та виявлення академічного плагіату	13	2	4	6	1	О, ТР, Т / 7 балів
Тема 11. Оприлюднення та презентація наукових досліджень	10	2	2	6	0	О, П, Т / 7 балів
Разом	78	14	16	42	6	46 балів
Види підсумкових робіт						Бал
Підсумкова контрольна робота						30 балів
Всього годин / Балів	120	22	24	66	8	100 балів

*Форма контролю**: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, О – опитування а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувача освіти (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачем освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

У процесі виконання самостійної роботи здобувач вищої освіти використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті прикладні навички за фахом, має продемонструвати вміння до науково-дослідної роботи та творчого мислення щодо вирішення актуальних науково-прикладних завдань. Метою самостійної роботи є набуття здобувачами вищої освіти практичних навичок щодо засвоєння знань з методології та організації наукових досліджень, різновидів видів наукових результатів, інформаційного пошуку наукових гіпотез галузей.

Для виконання роботи здобувач вищої освіти обирає та опрацьовує теоретичне питання.

Темі самостійної роботи

1. Поняття та види методів наукових досліджень.
2. Обґрунтування вибору методу наукового дослідження.
3. Види методів емпіричних наукових досліджень.
4. Методи методологічного рівня пізнання.
5. Види універсальних методів емпіричних досліджень.
6. Сутність, переваги та недоліки методу спостереження.
7. Особливості використання методу моделювання в Україні.
8. Методологія й метод: взаємозв’язок понять.
9. Методи наукового планування.
10. Використання методів стратегічного дослідження в сучасних умовах розвитку економіки України.
11. Етапи процесу наукового дослідження. Чому організаційно-методична підготовка науково-дослідного процесу починається з розробки програми досліджень?
12. Державна система організації й управління науковими дослідженнями в Україні.
13. Суб’єкти наукового пошуку.
14. Які нові організаційні структури й організаційні форми у сфері прикладної (галузевої) науки матимуть найбільший розвиток у сучасних умовах?
15. Чим відрізняється діяльність вченого та наукового працівника?
16. Чому одним з основних завдань вищої школи в європейських країнах є виховання дослідника-мислителя? Якими якостями він повинен володіти?
17. Які є принципи організації дослідницької діяльності здобувачів вищих навчальних закладів у європейських країнах ?
18. Чому залучення наукових кадрів до інноваційної політики держави є розповсюдженим явищем у практиці зарубіжних країн?
19. Наукова інформація та способи її пошуку та обробки.
20. Особливості, принципи та основні вимоги до бібліографічного опису літературних джерел.
21. Визначення й ознайомлення з основними літературними та архівними джерелами.
22. Пошук інформації в процесі наукової роботи. Загальна характеристика.
23. Поняття «інформаційний пошук». Етапи інформаційного пошуку.
24. Визначення теми інформаційного пошуку, а також його хронологічних, мовних і географічних меж.
25. Джерела первинної та вторинної інформації.
26. Характеристика масиву інформаційних матеріалів.

27. Пошук інформації, його етапи.
28. Бібліографічний пошук інформації із суспільних наук.
29. Пошук бібліографічної інформації в каталогах і картотеках.
30. Бібліографічних апарат наукових досліджень.
31. Джерела пошуку інформації, їх класифікація.
32. Електронні засоби пошуку інформації.
33. Комп'ютер як інструмент науково-дослідної роботи.
34. Інституційне та програмне забезпечення виявлення проявів академічної недоброчесності.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача вищої освіти Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Здобувачі освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. Про відсутність з поважних причин доводити слід інформувати викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, повітряна тривога, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу та особливостями навчального процесу в ЗВО. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Політика щодо академічної доброчесності Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бали). Обов'язковою є присутність здобувача освіти на модульному та підсумковому контролі. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. Системно і регулярно переглядати лекційний матеріал, працювати з навчальною та науковою літературою. Здавати самостійні роботи та завдання у визначені терміни. Уся література, яку здобувачі освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем у друкованому або електронному вигляді виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі освіти також заохочуються до використання й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих до застосування.

V. Підсумковий контроль

Із освітніх компонентів, де формою контролю є залік, оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом. Порядок проведення заліку повинен бути визначений у силабусі.

Перелік питань на залік:

1. У чому сутнісна відмінність між поняттями «наукове пізнання» та «знання»?
2. Із яких компонентів складається наукове пізнання?
3. У чому полягає сутність пізнавальної діяльності в контексті структурного розуміння наукового пізнання?
4. Чим обґрунтовується вибір наукової проблеми дослідження?
5. Яка різниця між термінами «гіпотеза», «концепція» та «наукова теорія»?
6. Якими є основні функції наукової ідеї в науковому пізнанні?
7. Що є структурними складовими частинами наукової теорії?
8. Для якого виду знань характерне повне відтворення узагальнених уявлень про об'єкт, що забезпечує абсолютний збіг образу з об'єктом?
9. Охарактеризуйте передумови формування базового знання.
10. Назвіть основні ознаки наукового дослідження.
11. Із якою метою здійснюються наукові дослідження?

12. Охарактеризуйте основні прийоми узагальнень.
13. Назвіть основні види наукових досліджень.
14. Які основні характеристики, що визначають вибір методів наукового дослідження?
15. Яка послідовність застосування методів дослідження?
16. Якими причинами зумовлюється моделювання економіки підприємства?
17. Яка різниця між суцільними та несуцільними спостереженнями?
18. Назвіть основні вимоги до спостереження.
19. У чому сутність моделювання?
20. Які є види універсальних методів емпіричних досліджень?
21. За якими ознаками класифікують методи наукового планування?
22. Охарактеризуйте особливості використання різних методів стратегічного дослідження.
23. Розкрийте сутність та схарактеризуйте основні етапи організації сучасних наукових досліджень.
24. Охарактеризуйте державну систему організації й управління науковими дослідженнями в Україні.
25. Назвіть органи управління в Україні та охарактеризуйте основні напрями державної науково-технічної політики.
26. Дайте визначення інкубатора, технопарку, технополісу й венчурного підприємства.
27. Назвіть основних суб'єктів наукової діяльності в Україні.
28. Дайте визначення та назвіть головні ознаки наукової школи.
29. Які принципи є засадничими щодо роботи наукового колективу та наукової школи? Охарактеризуйте їх.
30. Охарактеризуйте сучасні тенденції організації наукової діяльності здобувачів вищої освіти у різних країнах.
31. Чим відрізняється вітчизняний та зарубіжний досвід організації наукової діяльності?
32. Назвіть принципи організації дослідницької діяльності здобувачів вищих навчальних закладів європейських країн.
33. Назвіть основні види ефективності наукових досліджень та поясніть їх сутність. Які види економічного ефекту від НДР вам відомі?
34. Назвіть та поясніть критерії оцінки ефективності роботи науковця.
35. Охарактеризуйте основні джерела науково-технічної інформації.
36. За якими критеріями класифікують економічну інформацію?
37. Охарактеризуйте види навчальних та наукових матеріалів.
38. Назвіть етапи пошуку необхідної інформації.
39. Назвіть елементи бібліографічних посилань Гарвардського стилю?
40. Опишіть види статистичних спостережень.
41. Охарактеризуйте джерела отримання інформації залежно від типу дослідження.
42. Академічна доброчесність: виклики та ідентифікація проявів.
43. Ознаки академічної недоброчесності.

VI. Шкала оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90-100	Зараховано
82-89	
75-81	
67-74	
60-66	
1-59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології». Електронні текстові дані. КІП

ім. Ігоря Сікорського, 2021. 58 с.

2. Бурау Н.І., Антонюк В.С., Півторак Д.О. *Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 051.*

3. Грабченко А. І. *Методи наукових досліджень : [навч. посіб.].* Х. : НТУ «ХП», 2019. 142 с.

4. Добронравова С.І. *Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. (ч. 1),* О. В. Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

5. Купчак В.Р., Павлова О.М., Павлов К.В., Лагодієнко В.Р. *Формування та регулювання регіональних енергетичних систем: теорія, методологія та практика : Монографія / В. Р. Купчак, О.М. Павлова, К.В. Павлов, В.В. Лагодієнко.* Луцьк: СПД Галяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2019. 346.

6. Мальська М. П. *Організація наукових досліджень: навчальний посібник* К: ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури», 2017. 136 с.

7. Медвідь В., Данько Ю, Кобилянська І. *Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях).* Суми: Університетська книга, 2020. 219 с. 17.

8. *Методологія наукових досліджень і написання випускних кваліфікаційних робіт: методичні вказівки для здобувачів вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів з банківської справи.* Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 114 с. 18.

9. *Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб.* Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

10. Носачова Ю., Іваненко О., Радовенчик Я. *Основи наукових досліджень.* К.: Кондор, 2020. 132 с.

11. Павлов К.В., Павлова О.М. *Аналітико-методологічні засади визначення ступеня монополізації ринків. Обліково-аналітичне забезпечення суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції : монографія / Н.М. Позняковська, С.Я. Зубілевич, О.Л. Міклуха та ін.* Рівне : НУВГП, 2019. – С. 36-50.

12. Павлова О. М., Павлов К. В., Сур'як А. В., Спас О. В. *Теоретичні підходи до реінжинірингу бізнес процесів на підприємствах харчової галузі України в умовах воєнного часу.* Український журнал прикладної економіки та техніки. 2022. Том 7. № 4. С. 49-55. <http://ujae.org.ua/teoretychni-pidhody-do-reinzhyrnyngu-biznes-protsesiv-na-pidpryemstvah-harchovoyi-galuzi-ukrayiny-v-umovah-voyennogo-chasu/>

13. Павлова О.М., Павлов К.В., Бортнік С.М., Федашко Т.П., Крамар О.Ю. *Синергія методологічних підходів до аналізу соціально-економічних систем.* Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023 рік. Том 8. № 2. С. 187-132.

14. Павлова Олена, Омельчук Богдан, Титаренко Іванна, Шевчук Богдана. *Теоретико-методичні підходи процесу реінжинірингу в галузі вищої освіти за умов війни.* Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2022, Том 2. №6. С. 251-256. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-42](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-42)

15. Prathapan K. *Research Methodology for Scientific Research.* Dreamtech Press, 2019. 272 p.

Додаткова:

16. Khine M.S. *Advances in Nature of Science Research: Concepts and Methodologies.* Springer, 2012. 268 p.

17. Крушельницька О.В. *Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібн.* К.: Кондор, 2003. 192 с.

18. Мочерний С В. *Методологія економічного дослідження.* Львів: Світ, 2001. 416 с.

19. Пономаренко В.С. *Аналіз даних у дослідження соціально-економічних систем.* Х.: ВД "ІНЖЕК", 2009. 432 с.

20. Білуха М Т. *Методологія наукових досліджень* К.: АБУ, 2002. 480 с.

21. Клименюк О.В. *Методологія та методи наукового дослідження: навч. посібн.* К.: Міленіум, 2005. 186 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
4. Державний служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки.
URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
6. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
7. Навчальна платформа LMS Moodle: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2094>